Життєвий цикл розробки програмного забезпечення

Модель життєвого циклу (ЖЦ) - це схема виконання робіт і задач в рамках процесів, що забезпечують розробку, експлуатацію і супровід програмного продукту, та відображає життя програмної системи, починаючи від формулювання вимог до неї до припинення її використання.

Історично ця схема робіт містить:

- розробку вимог або технічного завдання;
- розробку системи або технічного проекту;
- програмування або робоче проектування;
- пробну експлуатацію;
- супровід і поліпшення;
- зняття з експлуатації.

На сьогодні основою формування нової моделі ЖЦ для конкретної прикладної системи є стандарт ISO/IEC 12207, який задає повний набір процесів (більше 40).

Схема основних процесів життєвого циклу програмних систем

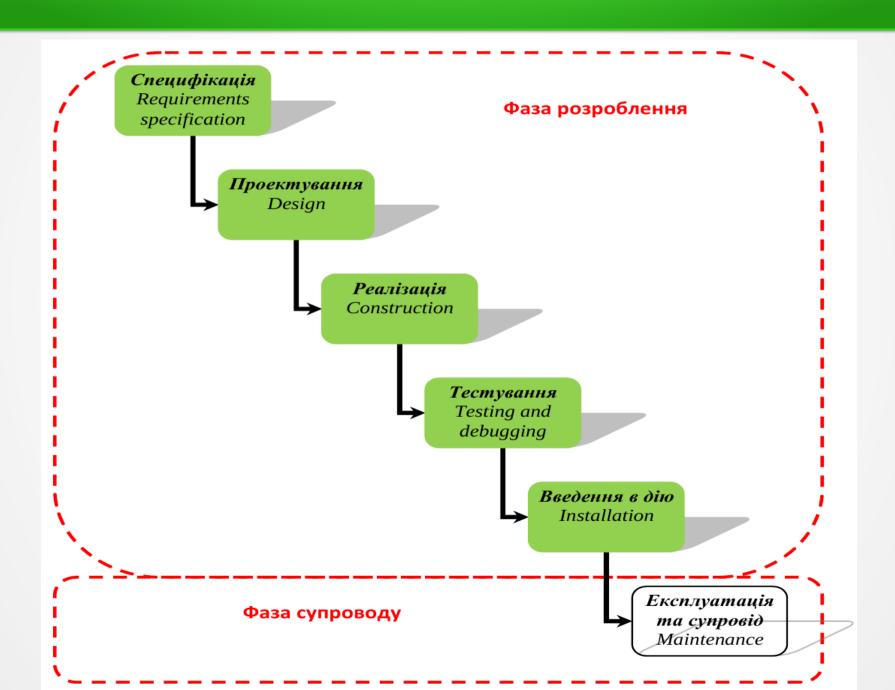
Схема допоміжних процесів життєвого циклу програмних систем

Моделі життєвого циклу для розробки програмних систем

- Каскадна модель
- Інкрементна модель
- Спіральна модель
- Еволюційна модель

Каскадна модель (waterflow model)

Недоліки цієї моделі:

- процес створення ПС не завжди укладається в таку жорстку форму і послідовність дій;
- не враховуються потреби користувачів, зміни в зовнішньому середовищі;
- великий розрив між часом внесення помилки і часом її виявлення.

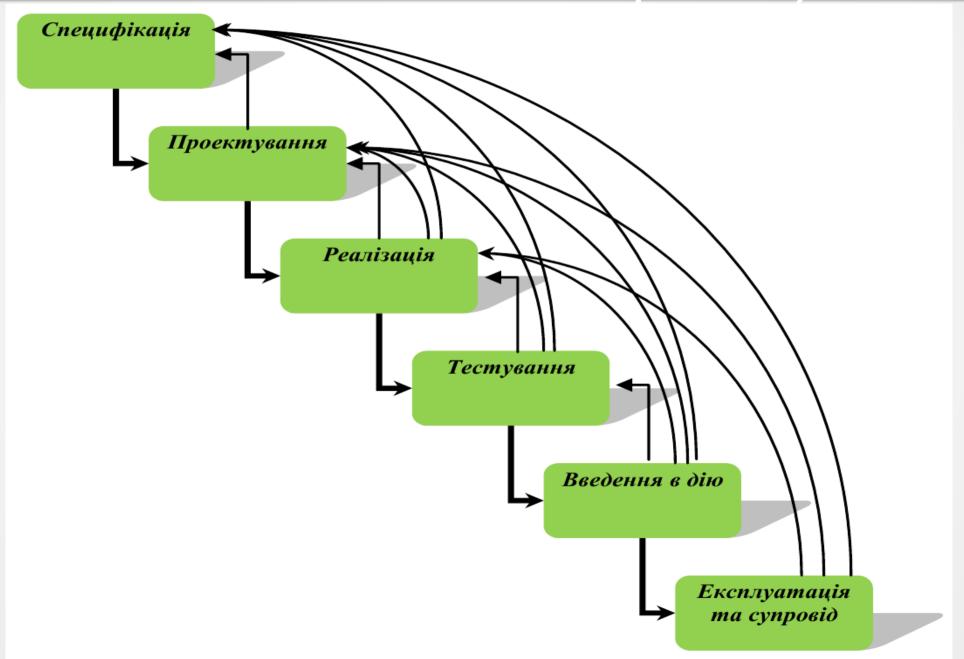
Проблеми, які можуть виникнути при використанні даної мо-делі:

- вимоги недостатньо добре подані;
- система дуже велика за об'ємом, щоб бути реалізованою в цілому;
- швидкі зміни в технології і у вимогах;
- обмежені ресурси (людські, програмні тощо);
- отриманий продукт може виявитися непридатним для використання через неправильне розуміння вимог або функцій системи, а також недостатнє тестування.

Переваги реалізації системи за допомогою каскадної моделі:

- всі завдання підсистем і системи реалізуються одночасно (жодне завдання не забуте), що сприяє встановленню стабільних зв'язків і відносин між ними;
- повністю розроблену систему з документацією на неї легше супроводжувати, тестувати, фіксувати помилки та вносити зміни не безладно, а цілеспрямовано, починаючи з вимог і повторити процес.

Інкрементна модель (Iterative and incremental development)

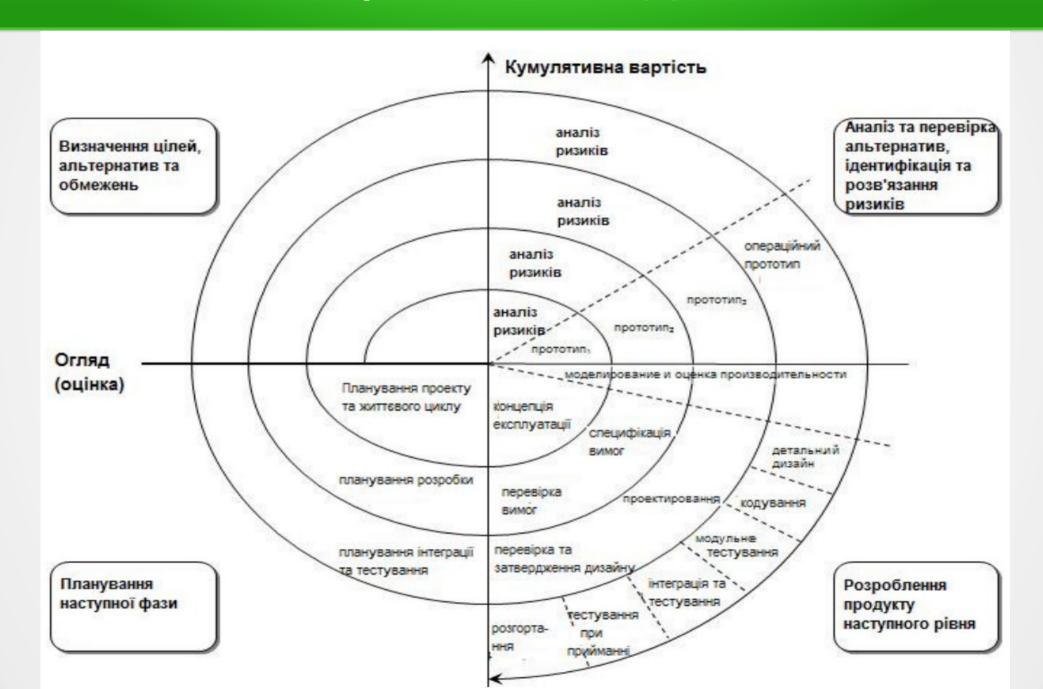
При застосуванні даної моделі необхідно враховувати наступні чинники ризику:

- вимоги складені незрозуміло для реалізації;
- всі можливості системи потрібно реалізувати із самого початку;
- швидко міняються технології і вимоги до системи;
- обмеження в ресурсному забезпеченні можуть привести до затягування термінів здачі системи в експлуатацію.

Дану модель розробки доцільно використати, у випадках коли:

- бажано реалізувати деякі можливості системи швидко за рахунок створення проміжного продукту;
- система розділена на окремі складові частини структури, які можна уявляти як деякий проміжний продукт;
- можливе збільшення фінансування на розробку окремих частин системи.

Спіральна модель

Еволюційна модель (RAD- Rapid Application Development)

При цьому підході враховуються такі чинники ризику:

- реалізація всіх функцій системи одночасно може привести до громіздкості;
- обмежені ресурси зайняті розробкою протягом тривалого часу.

Переваги застосування даної моделі ЖЦ:

- швидка реалізація деяких функціональних можливостей системи;
- у системі виділяються окремі частини для реалізації їх у вигляді прототипу;
- можливість збільшення фінансування системи;
- можливість зворотного зв'язку із замовником для уточнення вимог;
- спрощення внесення змін у зв'язку із заміною окремої функції.

Основи програмних вимог

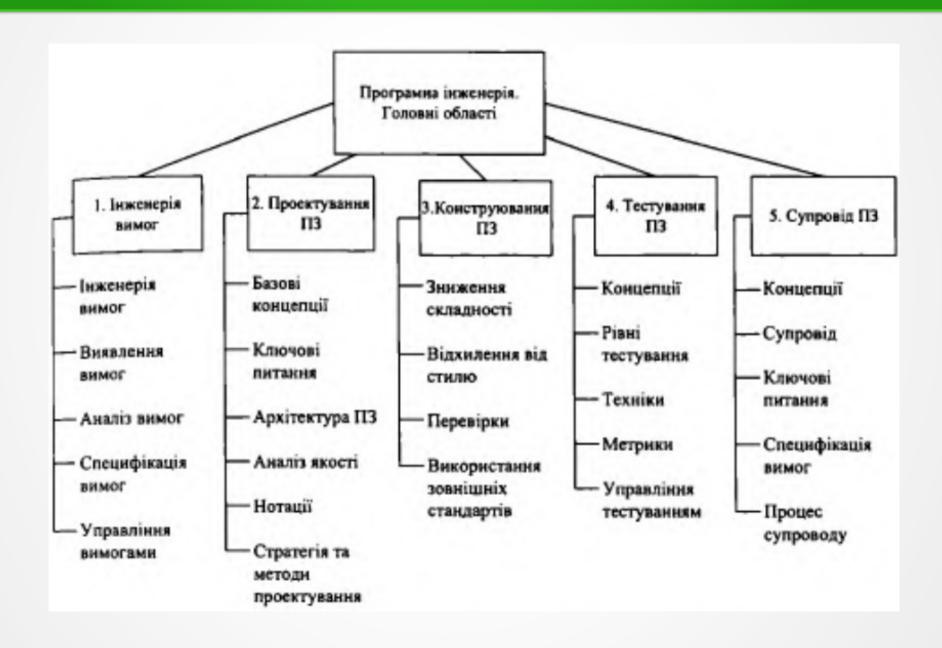
Bumoru (Requirements) - це властивості, якими має володіти ПЗ, щоб мати певну цінність для користувачів.

Вимоги віддзеркалюють потреби людей (замовників, користувачів, розробників), зацікавлених у створенні ПЗ. Замовник і розробник спільно проводять збір вимог, їх аналіз, переогляд, визначення необхідних обмежень і документування.

Розрізняють вимоги до продукту і до процесу, а також функціональні та нефункціональні вимоги, системні вимоги.

Ядро знань SWEBOK (Software Engineering BOdy Knowledge) є основоположним документом в області програмної інженерії та узгоджується з сучасними регламентуючими процесами ЖЦ ПЗ стандарту ISO/IEC12207. У цьому ядрі знань міститься опис 10 областей, кожна з яких подана загальною схемою опису, що містить визначення понятійного апарату, методи та засоби, а також інструменти підтримки інженерної діяльності.

Основні області знань SWEBOK

Організаційні області знань SWEBOK

Інженерія вимог до ПЗ - це процес аналізу та документування вимог до ПЗ, який полягає у перетворюванні запропонованих замовником вимог до системи в опис вимог до ПЗ, їх специфікація та верифікація.

Виявлення вимог - це процес добування інформації з різних джерел замовника (договорів, матеріалів аналітиків щодо завдань і функцій системи тощо), проведення технічних заходів (співбесід, зборів та ін.) для формування ділових вимог на розробку. Вимоги узгоджуються з замовником і виконавцем.

Аналіз вимог - процес вивчення потреб і цілей користувачів, класифікація та перетворення їх до вимог системи, апаратури та програмного забезпечення, встановлення та вирішення конфліктів між вимогами, визначення пріоритетів, меж системи і принципів взаємодії із середовищем функціонування.

Проектування програмного забезпечення

Проектування ПЗ (Software design) - процес визначення архітектури, компонентів, інтерфейсів, інших характеристик системи і кінцевого результату.

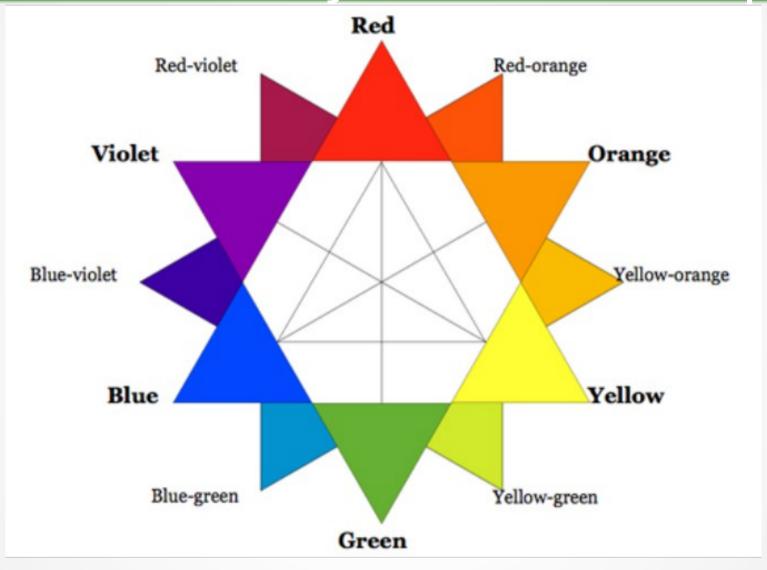
Базова концепція проектування ПЗ - це методологія проектування архітектури за допомогою різних методів (об'єктного, компонентного та ін.), процесів ЖЦ (стандарт ISO/IEC12207) і технік: декомпозиція, абстракція, інкапсуляція тощо.

При проектуванні структури ПЗ використовується архітектурний стиль проектування, заснований на визначенні основних елементів структури - підсистем, компонентів і зв'язків між ними. Шаблон (патерн) - це типовий конструктивний елемент ПЗ, який задає взаємодію об'єктів (компонентів) проектуємої системи, визначення ролей та відповідальності виконавців. Основною мовою завдання цього елемента є **UML**.

Патерн може бути:

- структурним, в якому визначаються типові композиції структур з об'єктів і класів діаграм класів, об'єктів, зв'язків та ін.;
- поведінковим, що визначає схеми взаємодії класів об'єктів і їх поведінка діаграмами активностей, взаємодії, потоків управління та ін.;
- креативним, що відображають типові схеми розподілу ролей примірників об'єктів діаграмами взаємодії, кооперації та ін.

Поради в проектуванні: Визначення сумісності кольорів

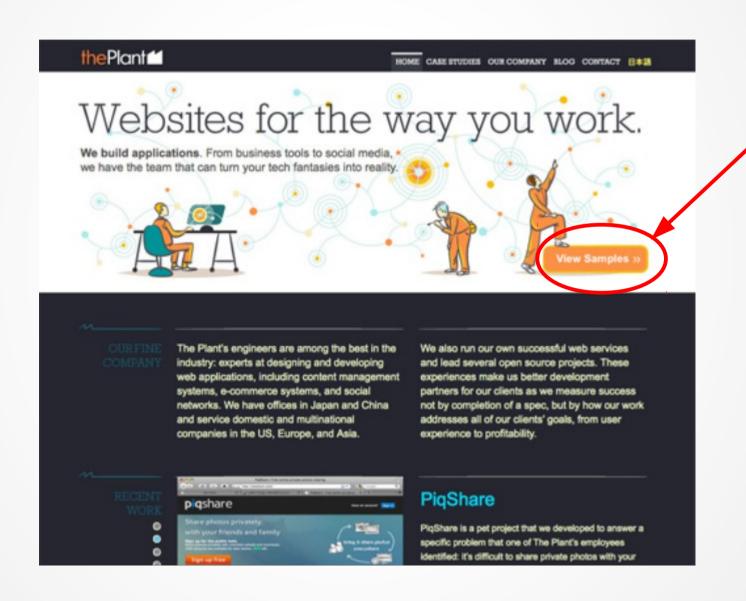

"Теплі кольори":

- Помаранчевий (вторинний колір) :

В даному прикладі оранжевий колір привертає увагу, заклик до дії

В даному випадку оранжевий колір створює дружню обстановку

Яскраво-жовтий колір нагадує користувачам про літо :)

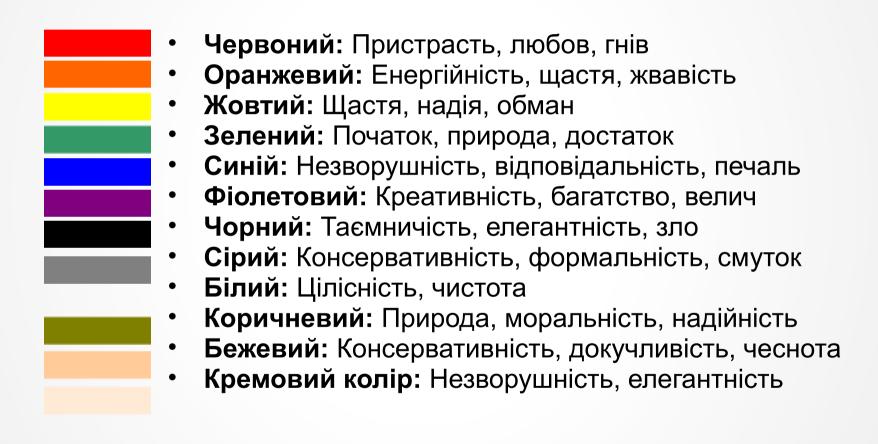
Приглушені відтінки зеленого кольору створюють деяке відчуття натуральності

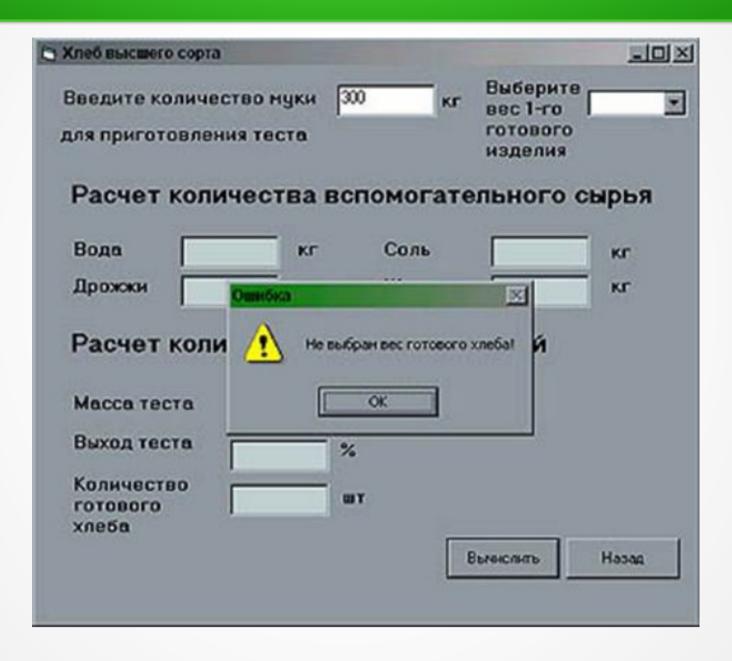
Темний відтінок надає інтерфейсу професійного вигляду, особливо якщо поєднувати його з білим фоном

Стандартні асоціації з кольорами:

Користувач має право на помилку:

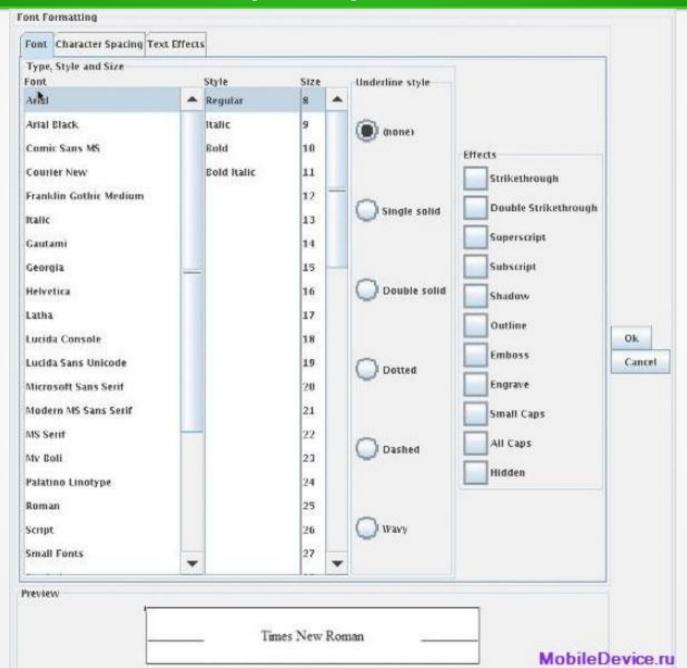

Швидкісні показники діяльності людини:

Час, який людина витрачає на різні дії, пов'язані з роботою на комп'ютері:

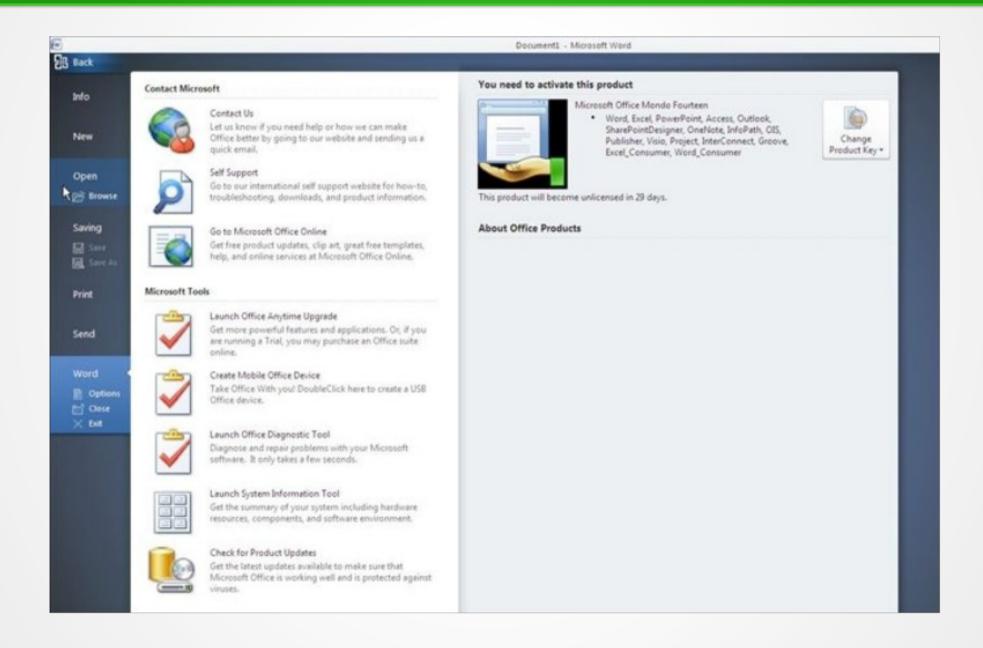
- Натиснення на клавішу клавіатури: 0.2–1.25 с.
- Натиснення на кнопку миші: 0.1 с.
- Переміщення курсора миші : 1.0-1.5 с.
- Розпізнавання візуального образу: 0.1 с.
- Переклад погляду і перемикання уваги з одного об'єкту на іншій: 0.25 с.
- Вибір з двох альтернатив (ухвалення простого рішення): 1.25 с.
- Перемикання уваги з миші на клавіатуру і назад: 0.36 с

Слід враховувати різні категорії користувачів

Розташування елементів управління:

Погляд користувача спочатку знаходиться у верхньому лівому куті монітора

Свобода дій користувача: Користувач повинен мати контроль над системою і можливість змінити поточний стан програми

Контрольний список вимог до елементів управління

Вікна

При проектуванні було враховано, при якій роздільній здатності, а так само розмірі монітору та набору шрифтів працюватимуть користувачі.

Заголовки

- Заголовки короткі та адекватні вмісту вікна.
- Заголовки відповідають назвам елементів, за допомогою яких вікна були викликані.
- Якщо вікно викликається елементом, що не має явної назви, в заголовку вікна відображається назва екранної форми.

Дизайн вікна

- Тип вікна (модальне, немодальне, можливість мінімізації/максимізації) був вибраний усвідомлено, відповідно до завдань користувачів.
- Керуючі елементи, розташовані достатньо далеко один від одного (не менше 7 DLU).
- Інформація у вікні адекватно згрупована (зв'язані елементи об'єднані в групи).
- Кнопки знаходяться в секції, на яку вони надають безпосередню дію.
- Перехід від елементу до елементу усередині вікна, здійснюється зверху вниз зліва направо.

Діалогові вікна

- У діалогових вікнах відсутні меню або інструментальні панелі.
- Діалогові вікна відкриваються не в центрі екрану, а в центрі поточної дії користувача.